

Довідка

щодо створення нових ресурсних центрів, баз знань, навчальних центрів

(пункт 52.4. Національного Плану заходів відповідає пункту 25.1 обласного Плану заходів з реалізації у 2025 і 2026 роках в Одеській області Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року)

Сприяння розвитку навчальних та ресурсних центрів - це ключовий захід Плану заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору. Ця ініціатива має на меті перетворити інститути громадянського суспільства (ІГС) на рушійні сили інклюзії шляхом надання їм методологічної, експертної та освітньої підтримки.

У межах реалізації завдання «Створення умов для залучення інститутів громадянського суспільства до формування, реалізації, моніторингу та оцінки політики безбар'єрності на національному та місцевому рівні» та заходу щодо «Сприяння розвитку ресурсних центрів, баз знань, навчальних центрів для ефективної діяльності інститутів громадянського суспільства щодо безбар'єрності» в Одеській області проведена робота з ключових напрямів розвитку та розбудови нових ресурсних центрів, баз знань, навчальних центрів:

- Навчальні центри: Організація тренінгів, семінарів та курсів для громадських активістів, представників громад і бізнесу. Це дозволяє підготувати локальних експертів з безбар'єрності, здатних реалізовувати інклюзивні проекти на місцях.
- Базы знань та хаби: Створення єдиних інформаційних платформ, де громадські організації можуть отримати доступ до кращих українських та міжнародних практик, нормативно-правової бази, посібників та шаблонів проектів.
- Методологічний супровід: Надання ІГС інструментів для проведення аудитів доступності, розробки інклюзивних політик та впровадження принципів універсального дизайну в усіх сферах життя.

На рівні громад області вже зараз використовуються відповідні інструменти:

1. Довідник безбар'єрності.

Перший в Україні гід з коректного спілкування, ініційований першою леді Оленою Зеленською. Він містить словник безбар'єрної мови, правила комунікації, а також розділи про взаємодію з людьми з досвідом війни. Це головна база знань для етичної та інклюзивної діяльності будь-якої ГО.

2. Дія. Безбар'єрність.

Спеціальний розділ на порталі державних послуг, який пояснює, як взаємодіяти з державою, шукати роботу, оформлювати послуги людям різного віку, ВПО та особам з інвалідністю.

3. Дія. Освіта - Безбар'єрна грамотність.

Освітній серіал, який допомагає здобути безбар'єрну грамотність, позбутися упереджень у роботі з людьми та зрозуміти, як забезпечити рівний доступ для всіх.

4. *Гайди та публікації.*

Використовується Гайд безбар'єрних подій, який містить покрокові інструкції щодо того, як зробити будь-який офлайн-захід або онлайн-зустріч повністю доступними та комфортними для всіх учасників

Важливим показником безбар'єрності є формування мережі інклюзивно-ресурсних центрів, спеціальних та інклюзивних закладів (класів груп), тобто системи освітньої підтримки дитини з особливими освітніми потребами.

Інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ) - це спеціальні установи системи освіти, які мають завдання якомога раніше виявити в дитини особливі освітні потреби й надати їй фахову і компетентну допомогу.

В області сформовано потужну мережу інклюзивно-ресурсних центрів, наразі їх 43.

Існуюча мережа ІРЦ задовольняє потреби територіальних громад щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

У інклюзивно-ресурсних центрах створені умови для безпечного, комфортного, інклюзивного освітнього середовища.

Фахівці-консультанти забезпечені необхідним обладнанням, наочністю, дидактичними матеріалами, посібниками.

Аналіз показав, що 43 ІРЦ обслуговують дітей, які проживають на території 35 громад, ще 37 територіальних громад уклали угоди про співробітництво з цими центрами, 2 територіальні громади не мають дітей з особливими освітніми потребами на своїй території.

Для методичної підтримки інклюзивно-ресурсних центрів на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» працює обласний ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти, для практичної роботи якого облаштовано тренінговий центр.

За співпраці з Організацією об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури в Одеській області реалізовано проєкт щодо формування безпечного освітнього середовища, у рамках якого 16 ІРЦ та обласний ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» забезпеченні діагностичними методиками SAFA і MPR, які здійснюють ґрунтовне оцінювання п'яти основних сфер розвитку та труднощів у навчанні, у тому числі дітей раннього віку.

ЮНЕСКО надано допомогу у забезпеченні обладнанням Одеського ІРЦ №1, що зазнав пошкоджень внаслідок збройної агресії влітку 2025 року.

Робота вищезазначеного ресурсного центру сфокусована на здійсненні науково-методичного супроводу інклюзивного навчання у територіальних громадах області, спрямування уваги на набуття педагогами додаткових фахових

знань щодо використання технологій інклюзивного навчання в освітній діяльності, розвитку та удосконалення практичних умінь та навичок у роботі зі здобувачами освіти з особливими освітніми потребами, ознайомили із інноваційними методами для корекційно-розвиткових занять та створення безпечного простору.

Ресурсним центром проведені різнопланові методичні заходи для широкого кола педагогічних працівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти, а саме: керівників та учителів початкової та середньої школи, асистентів учителів, практичних психологів, логопедів та дефектологів, вихователів закладів дошкільної освіти, директорів та фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів.

За формою це були онлайн-семінари, вебінари, практикуми, інтерв'їзійні зустрічі, інструктивно-методичні наради, творчі зустрічі, тренінги, методичні серпневі студії для керівників та працівників центрів професійного розвитку педагогічних працівників, відділів освіти або голів методоб'єднань чи професійних спільнот „Організація безпечного освітнього простору для дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти”, для зміцнення партнерства з громадськістю та розвитку якісної інклюзивної освіти в умовах воєнного стану.

Фахівцями ресурсного центру для педагогічних працівників проведено ряд заходів, зокрема:

- круглі столи «Баланс між турботою і самостійністю: де межа допомоги», «Організація діяльності інклюзивного класу/групи у 2025-2026 навчальному році», «Розлади аутистичного спектру у дітей.

- семінари-практикуми «Інклюзивні зміни як передумова створення безбар'єрного середовища в закладах дошкільної освіти», «Від партнерства до дії: формуємо безбар'єрність разом», «Сучасна логопедія: принципи корекційно-розвиткової роботи з особами з функціональними (мовленнєвими) труднощами дошкільного віку. Практичні кейси», «Збереження психічного здоров'я засобами арт-терапії», «Використання арттехнік у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення», «Піклуйся про себе: як зберегти ментальне здоров'я в умовах щоденного стресу», «Індивідуальна освітня траєкторія: як зробити її інклюзивною та ефективною», «Професійна компетентність асистента вчителя як один з ключових компонентів якісного інклюзивного навчання», «Партнерська взаємодія педагогів та батьків дітей з особливими освітніми потребами», «Формування сенсорних навичок у дітей дошкільного віку, їх вплив на розвиток дитини»;

- вебінари «Зміни в складанні індивідуальної програми розвитку», «Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами», «Адаптація та модифікація освітніх програм», «Особливості осіб з особливими освітніми потребами», «Стан діяльності закладів освіти щодо роботи з особами з

особливими освітніми потребами», «Особливості діяльності організації навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти тощо.

Також фахівцями проведено просвітницькі заходи для дітей та молоді з особливими освітніми потребами з тематики «Малюємо світлом», «Світ професій», «Колесо почуттів», «Кольорова шкарпетка», «Діти дощу», «Шкарпетуйся», «Символічний блакитний», «Я люблю свою матусю», «Наші емоції у кольорах», «Пісочна анімація», «Різні Разом: тут і зараз!», «Кожна дитина повинна бути щасливою» тощо.

Висвітлення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів Одеської області відбувається на власних сайтах та офіційних сторінках у соцмережах.